

## מידע על מקרי אלימות בגיל הרך בעת שהותם במסגרות חינוכיות-טיפוליות ועל טיפול הרשויות במקרים אלה

### 1. מבוא

מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש על ידי חבר הכנסת אופיר כץ להציג מידע ונתונים על מקרי אלימות אנשי צוות כלפי ילדים בגיל הרך (עד גיל שלוש) בעת שהותם במסגרות חינוכיות-טיפוליות (גנים, מעונות יום ומשפחתונים) ומידע על הטיפול של הרשויות במקרים אלה. לפיכך, פנינו בבקשות מידע לגופים העיקריים שמעורבים בתחום זה:

**משטרת ישראל, באמצעות פנייה ללשכת השר לביטחון פנים:** גורמי המשטרה התבקשו להציג נתונים על התיקים שנפתחו בחמש השנים האחרונות בגין תלונות על ביצוע עבירות אלימות של אנשי צוות כלפי ילדים בגיל הרך (עד גיל שש) במסגרות חינוכיות-טיפוליות, כגון: מעונות יום ומשפחתונים, גנים, צהרונים, קייטנות ועוד. ביקשנו מן המשטרה לפרט אלו עבירות מופיעות בתיקים אלה וכן את מספר החשודים והקורבנות בהם. כמו כן, ביקשנו להציג את המצב העדכני של טיפול המשטרה בתיקים אלה: בכמה תיקים הסתיימה החקירה וכמה נמצאים עדיין בחקירה משטרתית; כמה תיקים הועברו לפרקליטות להמשך הטיפול; כמה תיקים נסגרו ומאיזו סיבה.

יצוין כי הפנייה של הממ"מ לגורמי המשטרה נערכה עוד במרס 2019, במסגרת הכנת מסמכי מבוא עדכניים כחלק מהיערכות לקראת תחילתם של דיוני הוועדה לזכויות הילד בכנסת ה-21.

כמו כן, יצוין כי מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשטרת ישראל בבקשות מידע ונתונים בנושא אלימות בגירים כלפי קטינים במסגרות חינוכיות - טיפוליות גם בשנים קודמות, והם מופיעים בשני מסמכי הממ"מ שפורסמו ב-2015 וב-2017.<sup>1</sup> במענה לפנייה הנוכחית קיבלנו נתונים בפילוח שאינו מאפשר לחבר בין נתונים אלה לנתונים הקודמים וליצור רצף, לכן לא נוכל להציג כאן את הנתונים לאורך השנים, מעבר לארבע השנים האחרונות.

**פרקליטות המדינה:** גורמי הפרקליטות התבקשו להציג נתונים על התיקים בהם הפרקליטות מטפלות או טיפלה בחמש שנים האחרונות, העוסקים בעבירות אלימות שבוצעו על-ידי אנשי צוות כלפי ילדים בגיל הרך (עד גיל שלוש) במסגרות חינוכיות-טיפוליות. כמו כן, גורמי הפרקליטות התבקשו להציג מידע ונתונים על

<sup>1</sup> מרכז המחקר והמידע של הכנסת: מריה רבינוביץ', [נתונים על מקרי אלימות בגירים כלפי ילדים עד גיל 12 בעת שהותם במסגרות חינוך ובמסגרות טיפול](#), 23 ביולי 2017; אסף ויניגר, [נתונים על תיקי חקירה בגין אלימות בגירים כלפי ילדים בגני ילדים](#), 19 בנובמבר 2015.

כתבי האישום שהוגשו בתיקים אלה, על מספר הנאשמים בהם ועל התפקידים שהנאשמים מילאו בעת ביצוע העבירה, וכן נתונים על תוצאות ההליכים המשפטיים.

- **הנהלת בתי המשפט:** גורמי הנהלת בתי המשפט התבקשו להציג נתונים על תוצאות ההליכים המשפטיים בתיקים שבהם הסתיימו הדיונים בבתי המשפט ועל סוגי הענישה שנגזרה על הנאשמים בתיקים אלה.

יצוין כי במהלך הכנסת ה-20 קיימה הוועדה לזכויות הילד של הכנסת כמה דיונים בנושא טיפול הרשויות בפגיעה בקטינים.<sup>2</sup> במסגרת הדיונים התבקשו פרקליטות המדינה והנהלת בתי המשפט להציג נתונים על תוצאות ההליכים המשפטיים בתיקי פגיעה בקטינים על ידי בגירים, בין היתר בתיקי פגיעה בקטינים של אנשי צוות בגירים במוסדות החינוך והטיפול. שני הגופים דיווחו כי אין באפשרותם להציג נתונים אלו מאחר ונתונים מסוג זה לא נאספים באופן ממוחשב ובשל סיבות טכניות נוספות הקשורות למערכות תיעוד הנתונים באותם גופים. להלן יוצג המידע שהתקבל מגורמים אלה במענה לפנייתנו הנוכחית.

## 2. נתונים על תיקי חקירה שנפתחו במשטרת ישראל<sup>3</sup>

להלן יוצגו נתונים שהתקבלו ממשטרת ישראל על תיקי החקירה שנפתחו בארבע שנים האחרונות (2015-2018) בגין אלימות של **בגירים** כלפי ילדים עד גיל שש, בעת שהותם במסגרות חינוכיות-טיפוליות לילדים בגיל הרך: גני ילדים, מעונות יום, צהרונים ומועדניות. יצוין כי נתונים אלה נכונים ליום הנפקתם (מרס 2019).

**נדגיש כי נתוני המשטרה שהתקבלו אינם מאפשרים להבחין בין תיקים שבהם החשוד הוא עובד מסגרת חינוכית - טיפולית ובין התיקים שבהם החשוד הוא בגיר, אך אינו עובד המסגרת.**

כל הנתונים יוצגו בחלוקה לשתי קבוצות עיקריות לפי גיל הילדים שנפגעו: הקבוצה הראשונה היא קבוצת **הילדים מגיל לידה עד גיל שלוש**, והקבוצה השנייה היא **קבוצת הילדים בני שלוש עד שש**.<sup>4</sup>

**רוב העבירות, שהמידע עליהן מוצג להלן, נעברו בגן ילדים או מעון יום.** עם זאת, חלק מהעבירות נעברו במסגרות חינוכיות אחרות (למשל ביה"ס יסודי, תיכון או ישיבה), דהיינו, בחלק מהמקרים העבירות לא נעברו בזמן שהילדים שהו במסגרת יום המיועדת לכך, אלא בשטח של מסגרת חינוכית באופן כללי.

בארבע השנים האחרונות (2015-2018) נפתחו על ידי המשטרה **113** תיקים בגין עבירות אלימות של **בגירים** כלפי **ילדים מגיל לידה עד גיל שלוש** במסגרות חינוכיות - טיפוליות. תיקים אלה נפתחו בגין החשש לביצוע של **122** עבירות: מספר העבירות גבוה ממספר התיקים מכיוון שבתיק אחד יכולה להופיע יותר מעבירה אחת. גם מספר

<sup>2</sup> פרוטוקול מס' 11 של דיון הוועדה לזכויות הילד בנושא: טיפול הרשויות בפגיעות מיניות נגד קטינים, 21 ביולי 2015; פרוטוקול מס' 104 של דיון הוועדה לזכויות הילד בנושא: אלימות אנשי צוות מקצועי כלפי ילדים בגיל הרך - טיפול הרשויות, 15 בנובמבר 2016; הפרוטוקול מס' 140 של דיון הוועדה לזכויות הילד בנושא: אלימות אנשי צוות מקצועי כלפי ילדים במעונות ובגנים, 14 במרץ 2017.

<sup>3</sup> דו"ד גרדר - שגיב, ראש חוליית מדידה, מדור מחקר וסטטיסטיקה, משטרת ישראל: מענה של משטרת ישראל בנושא אלימות בגירים כנגד קטינים במוסדות חינוכיים - טיפוליים, 1 באפריל 2019.

<sup>4</sup> התקבל בממ"מ ב-25 ביולי 2019, באמצעות דוא"ל מלשכת השר לביטחון פנים.  
<sup>4</sup> עד גיל שש פחות יום, או - גיל חמש ו-364 ימים; לא כולל ילדים בגיל שש, כלומר מי שטרם מלאו לו שש שנים. כנ"ל נכון גם לגבי ההגדרה של "עד גיל שלוש".

החשודים בתיקים שיוצגו להלן גדול ממספר התיקים (178 איש): הסיבה לכך היא שיש תיקים בהם מופיע יותר מחשוד אחד בביצוע העבירה.

באותן שנים נפתחו על ידי משטרה 263 תיקים בגין אלימות כלפי ילדים בני שלוש עד שש במסגרות חינוכיות-טיפוליות, ובגין חשש לביצוע של 283 עבירות שונות. מדובר מספר גבוה באופן ניכר (יותר מכפול) של תיקים יחסית למספר התיקים שנפתחו בגין עבירות אלימות כלפי ילדים קטנים יותר (עד גיל שלוש). אין בידינו מידע על הסיבות לשונות במספר התיקים בין קבוצות הגילים השונים של הנפגעים. יתכן שהדבר נובע מכך שמספר עבירות האלימות כלפי ילדים קטנים יותר במוסדות חינוכיות-טיפוליות מצומצם יותר, אך יתכן שהסיבה לכך היא שילדים בוגרים יכולים להתלונן יותר, ובקבוצת הילדים הקטנים (עד גיל שלוש, כאמור), שעדיין אינם מסוגלים להתלונן או מתלוננים פחות, קיים תת-דיווח על מקרי האלימות שהם חווים.

יצוין כי מרכז המחקר והמידע של הכנסת ביקש מן המשטרה למסור נתונים גם על מספר הקורבנות בתיקים אלה, אך בשלב הזה לא נמסרו הנתונים.<sup>5</sup>

לוח 1: תיקים שנפתחו בגין עבירות אלימות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות - טיפוליות ומספר החשודים בעבירות בתיקים אלה <sup>6</sup>						
סנה"כ	2018	2017	2016	2015	שנים	
113	43	21	29	20	מספר התיקים שנפתחו	
122	45	24	30	23	סה"כ עבירות בתיקים אלה	
178	69	31	45	33	מספר החשודים בפגיעה בתיקים אלה <sup>7</sup>	
263	77	71	50	65	מספר התיקים שנפתחו	
283	81	75	52	75	סה"כ עבירות בתיקים אלה	
313	92	84	57	80	מספר החשודים בפגיעה בתיקים אלה <sup>8</sup>	

מהנתונים עולה:

- בכל שנה נפתחים כמה עשרות תיקי חקירה בגין עבירות אלימות כלפי ילדים שנעברו במסגרות חינוכיות-טיפוליות.

<sup>5</sup> לדברי נציג אגף מחקר וסטטיסטיקה במשרד לביטחון פנים, הממוצע הכללי (בכל התיקים, כולל בגירים וקטינים) של הקורבנות בתיק אחד עומד על 1.1 - 1.2.

<sup>6</sup> דו"ד גרדר - שגיב, ראש חוליית מדידה, מדור מחקר וסטטיסטיקה, משטרת ישראל: מענה של משטרת ישראל בנושא אלימות בגירים כנגד קטינים במוסדות חינוכיים - טיפוליים, 1 באפריל 2019.

התקבל בממ"מ ב-25 ביולי 2019, באמצעות דוא"ל מלשכת השר לביטחון פנים.

<sup>7</sup> חשודים ונילונים, בגירים.

<sup>8</sup> כנ"ל.

- לגבי תיקים שנפתחו בגין פגיעה בילדים עד גיל שלוש: אפשר לראות שבשנת 2018 גדל מספר התיקים שנפתחו בגין עבירות האמורות, בהשוואה למספר התיקים שנפתחו בשלוש השנים שקדמו לכך: יחסית לשנים 2015 ו-2017, ב-2018 גדל פי שניים מספר התיקים שנפתחו בגין העבירות האמורות. אין באפשרותנו להצביע על הסיבות לעלייה זאת. ניתן להניח שחלק מהעלייה נובעת מגידול טבעי של האוכלוסייה, וחלק נוסף - מהתגברות המודעות של האוכלוסייה לנושא אלימות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות-טיפוליות.
- גם לגבי תיקים שנפתחו בגין פגיעה בילדים בגילאי שלוש עד שש אפשר לראות עליה במספר התיקים שנפתחו בשנים 2017 ו-2018 יחסית לשנים 2015 ו-2016.
- **בכל שנה בשנים שנבדקו מספר התיקים שנפתחו על ידי המשטרה בגין עבירות אלימות כלפי ילדים בני שלוש עד שש היה גדול במידה ניכרת יחסית למספר התיקים שנפתחו בגין אלימות כלפי הילדים הצעירים יותר.**

להלן פילוח התיקים שנפתחו בגין אלימות בגירים כלפי ילדים עד גיל שש בעת שהותם במסגרות חינוכיות - טיפוליות, בפילוח לפי סוג העבירה העיקרי. **כאמור, ככלל נתוני המשטרה אינם מאפשרים להבחין בין תיקים שבהם החשוד הוא חלק מצוות המסגרת ובין התיקים שבהם החשוד אינו חלק מהצוות של המסגרת.** יצוין כי בשנים קודמות מסרה משטרת ישראל נתונים על פיהם, בחלק מהמקרים תיאור העבירה כלל מידע כי העבירה נעברה על ידי האחראי על הקטין, נתון, על-פיו, ניתן היה להניח כי מדובר בעבירה שבוצעה על-ידי איש צוות של המסגרת. בנתונים שמסרה המשטרה בשנה הנוכחית לא נכלל פריט מידע זה.

לוח 2: תיקים שנפתחו בגין עבירות אלימות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות - טיפוליות בפילוח לפי סוג העבירה <sup>9</sup>						
שנים	2015	2016	2017	2018	סה"כ	
מספר תיקים	20	29	21	43	113	עד גיל שלוש
סה"כ עבירות בתיקים אלה	23	30	24	45	122	
עבירות מין <sup>10</sup>	1	---	---	1	2	
עבירות נגד גוף <sup>11</sup>	22	29	22	43	116	
גרימת מוות ברשלנות	---	1	---	1	2	
עבירות אחרות אדם	---	---	2	---	2	

<sup>9</sup> דו"ד גרדר - שגיב, ראש חוליית מדידה, מדור מחקר וסטטיסטיקה, משטרת ישראל: מענה של משטרת ישראל בנושא אלימות בגירים כנגד קטינים במוסדות חינוכיים - טיפוליים, 1 באפריל 2019.

התקבל בממ"מ ב-25 ביולי 2019, באמצעות דוא"ל מלשכת השר לביטחון פנים.

<sup>10</sup> כולל: אינוס ובעילה, מעשה מגונה שלא בכוח.

<sup>11</sup> כולל: תקיפה, חבלה גופנית חמורה, רשלנות פלילי.

לוח 2: המשך					שנים	
סה"כ	2018	2017	2016	2015		
263	77	71	50	65	מספר תיקים	גילי שלוש עד שש
283	81	75	52	75	סה"כ עבירות בתיקים אלה	
38	8	10	5	15	עבירות מין <sup>12</sup>	
243	73	64	46	60	עבירות נגד גוף <sup>13</sup>	
2	---	1	1	---	גרימת מוות ברשלנות	

מן הנתונים עולה כי:

- חלק ניכר מעבירות האלימות כלפי ילדים שנעברו במסגרות חינוכיות-טיפוליות, בשתי קבוצות הגיל שנבדקו, הן עבירות "נגד גוף", בהן תקיפה (רוב העבירות) וחבלה גופנית חמורה.
- בשנים המוצגות, בכל קבוצת הגיל דווח על שני מקרים של עבירת "גרימת מוות ברשלנות". נזכיר כי הנתונים אינם מתייחסים לשנת 2019 (שטרם הסתיימה).
- בקבוצת הגיל השנייה (ילדים בני שלוש עד שש) ניתן לראות כי חלקן של עבירות המין מכלל העבירות גדול יותר, לעומת חלקן בקבוצת הילדים עד גיל שלוש: 13.4% לעומת 1.6%, בהתאמה.

להלן יוצגו נתוני המשטרה בדבר **סטטוס הטיפול בתיקים** שנפתחו בגין אלימות של בגירים כלפי קטינים בגילאים הרלוונטיים במסגרות חינוכיות-טיפוליות. לפני הצגת הנתונים נציין כי למרות שרוב התיקים (בשתי קבוצות הגיל) כבר נסגרו (מהסיבות שיוצגו בלוח 3 להלן), חשוב לשים לב גם כי ישנם עדיין תיקים שטרם נסגרו, וחלקם נמצאים עדיין בחקירה או בטיפול של גורמי התביעה והפרקליטות. מכאן שייתכן שמספר של סך הכול כתבי האישום וההחלטות השיפוטיות בתיקים אלה עשוי לגדול בסופו של דבר.

לוח 3: סטטוס הטיפול של המשטרה בתיקים שנפתחו בגין אלימות בגירים כלפי ילדים במסגרות חינוכיות - טיפוליות <sup>14</sup>					
סה"כ	2018	2017	2016	2015	שנים
113	43	21	29	20	סה"כ תיקים שנפתחו
37	23	7	5	2	סה"כ תיקים בחקירה
8	5	3	---	---	תיקים פעילים
27	16	4	5	2	תיקים בתביעה/הועברו לפרקליטות
2	2	---	---	---	טיפול טרום חקירתי/אחר

<sup>12</sup> כולל: אינוס בכוח ובאיומים; אינוס ובעילה שלא כחוק; הטרדה מינית; מעשה מגונה בכוח; מעשה מגונה בפומבי; מעשה מגונה שלא בכוח.  
<sup>13</sup> כולל: תקיפה; חבלה גופנים חמורה; חטיפה, כפייה ומאסר שווא.

<sup>14</sup> דויד גרדר - שגיב, ראש חוליית מדידה, מדור מחקר וסטטיסטיקה, משטרת ישראל: מענה של משטרת ישראל בנושא אלימות בגירים כנגד קטינים במוסדות חינוכיים - טיפוליים, 1 באפריל 2019. התקבל במ"מ ב-25 ביולי 2019, באמצעות דוא"ל מלשכת השר לביטחון פנים.

לוח 3: המשך					
2015	סה"כ	2018	2017	2016	שנים
71	20	14	22	15	סה"כ
56	15	12	16	13	נסגרו מחוסר ראיות
13	5	1	5	2	נסגרו מחוסר עניין לציבור
2	---	1	1	---	אחר
11	2	---	6	3	תיקים בהם הוגש כתב האישום
5	---	---	2	3	תיקים שנידונו בבית המשפט ויש החלטה שיפוטית
5	---	---	2	3	תיקים בהם הייתה הרשעה של העבריין בביצוע העבירה
263	77	71	50	65	סה"כ תיקים שנפתחו
69	49	13	4	3	סה"כ
13	11	2	---	---	תיקים בחקירה
52	34	11	4	3	תיקים בתביעה/ הועברו לפרקליטות
4	4	---	---	---	טיפול טרום חקירת/אחר
189	28	56	45	60	סה"כ
158	24	50	39	45	נסגרו מחוסר ראיות
26	3	5	6	12	נסגרו מחוסר עניין לציבור
5	1	1	---	3	אחר
18	4	5	4	5	תיקים בהם הוגש כתב האישום
5	---	2	1	2	תיקים שנידונו בבית המשפט ויש החלטה שיפוטית
5	---	2	1	2	תיקים בהם הייתה הרשעה של העבריין בביצוע העבירה

מהנתונים עולה:

- בשתי קבוצות הגיל, רוב התיקים שנפתחו בשנים האמורות – נסגרו (כ-63% מכלל התיקים בקבוצת הילדים עד שלוש, וכ-72% מכלל התיקים בקבוצת הילדים בגיל שלוש עד שש); ובשנים 2016-2015 מדובר על רוב גדול של התיקים.
- אשר לתיקים הפתוחים, בשתי קבוצות הגיל, רובם עברו לטיפול פרקליטות המדינה ומיעוטם עדיין נמצאים בחקירה משטרתית. מטבע הדברים חלק גדול מהם – התיקים שנפתחו בשנתיים האחרונות (2017 ו-2018).
- בשתי קבוצות הגיל, הסיבה העיקרית לסגירת תיקים היא חוסר ראיות: מכלל התיקים שנסגרו, כ-80% מן התיקים נסגרו בשל סיבה זאת. הסיבה השנייה העיקרית לסגירת התיקים היא חוסר עניין לציבור, אם כי בשנים האמורות מדובר על מספר קטן של תיקים שנסגרו בעילה זו, לעומת העילה הראשונה. יצוין כי בקטגוריה "חוסר עניין לציבור" נכללים, בין היתר, תיקים שנסגרו ללא הליך פלילי, למשל תיקי טיפול מותנה – תיקים שהועברו לטיפול של קציני מבחן מטעם משרד הרווחה ושירותים החברתיים.

- מתוך 70 תיקים שנפתחו על-ידי המשטרה **בשנים 2015-2017 (ללא שנת 2018)**; חלק מן התיקים שנפתחו בשנה זאת עדיין נמצאים בחקירה או בטיפול של התביעה) בגין עבירות אלימות של בגירים כלפי קטינים עד גיל שלוש, עד כה הוגשו כתבי אישום ב-9 תיקים (בכ-13% מכלל התיקים שנפתחו). בתיקים שנפתחו בגין אלימות כלפי ילדים בגיל שלוש עד שש, מתוך 186 תיקים – עד כה הוגשו כתבי אישום ב-14 תיקים (בכ-8% מכלל התיקים שנפתחו בקבוצה זאת).
- מתוך 70 תיקים שנפתחו על-ידי המשטרה בשנים האמורות (2015-2017), בגין עבירות אלימות כלפי ילדים עד גיל שלוש, עד כה נדונו בבתי המשפט חמישה תיקים, ובהם התקבלה החלטה שיפוטית – הרשעה. תיקים אלה מהווים כ-7% מכלל התיקים שנפתחו בקבוצת גילים אלה.
- גם בתיקים שנפתחו בגין אלימות כלפי ילדים בגיל שלוש עד שש, מתוך 186 תיקים – חמישה תיקים בלבד נדונו בבתי המשפט עד כה והתקבלה בהם החלטה שיפוטית – הרשעה. תיקים אלה מהווים כ-3% בלבד מכלל התיקים שנפתחו בגין פגיעת בגירים בילדים בגיל שלוש עד שש במסגרות חינוכיות – טיפוליות. כאמור, מרכז המחקר והמידע של הכנסת פרסם בעבר שני מסמכים בהם הוצגו נתונים בנושא אלימות בגירים כלפי ילדים בגיל הרך במסגרות חינוכיות – טיפוליות (ב-2015 וב-2017).<sup>15</sup> כאמור, בשל אופן הפילוח השונה של הנתונים בשנים הקודמות לא נוכל להציג כאן את רצף הנתונים משנים הקודמות. עם זאת, ניתן לומר כי גם במסמכים הקודמים הצבענו על מגמות דומות בנתונים בתחום הגשת כתבי אישום, הרשעות וסגירת תיקים.

### 3. מידע על טיפול פרקליטות המדינה בתיקים שהועברו לידיה<sup>16</sup>

**מפרקליטות המדינה התקבלו נתונים חלקיים בלבד, מהם לא ניתן ללמוד על סך התיקים של אלימות אנשי צוות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות-טיפוליות שמטופלים או טופלו בפרקליטות בשנים האחרונות.** על-פי תשובת פרקליטות המדינה, המערכת הממוחשבת של הפרקליטות איננה כוללת נתונים המאפשרים את הפילוחים המבוקשים. המערכת מאפשרת לשלוח נתונים רק ביחס לסעיפי עבירה ולא ביחס לנסיבות ביצוע העבירה, שאינן מנויות בסעיף זה, או ביחס למאפיינים שונים של החשודים או הנאשמים. כך, בין היתר, יש באפשרות הפרקליטות לראות תיקים וכתבי אישום ביחס לעבירות אלימות, אך לא ניתן לדעת האם החשודים שביצעו את העבירה הינם אנשי צוות במסגרות חינוכיות-טיפוליות לילדים בגיל הרך.

<sup>15</sup> מרכז המחקר והמידע של הכנסת: מריה רבינוביץ, נתונים על מקרי אלימות בגירים כלפי ילדים עד גיל 12 בעת שהותם במסגרות חינוך ובמסגרות טיפול, 23 ביולי 2017; אסף ויניגר, נתונים על תיקי חקירה בגין אלימות בגירים כלפי ילדים בגני ילדים, 19 בנובמבר 2015.

<sup>16</sup> רחלי זוארץ-לוי, עו"ד, לשכת המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, מכתב, 21 ביולי 2019.

עם זאת, הפרקליטות בדקה עבורנו באופן מדגמי כמה כתבי אישום שהוגשו בשנים האחרונות בעבירות לפי סעיפים 17ב368 ו-18ג368 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977: עבירות של תקיפה והתעללות בקטין או חסר ישע, בהתאמה.

לפני הצגת הנתונים יצוין כי בנתונים אלה מופיעות יחדיו עבירות שנעשו הן נגד קטינים והן נגד חסרי ישע אחרים (כולל קשישים), ללא ציון של גיל הנפגע.

על מנת לפלח את התיקים שעניינם התעללות או פגיעה בקטינים בגני ילדים, בגילאים הרלוונטיים, אשר נפגעו על-ידי אנשי צוות הגן, ישנו צורך לערוך בדיקה של תיקים אלה באופן ידני. נוכח המספר הרב של כתבי האישום שהוגשו בעבירת התקיפה המחמירה (סעיף 368ב), לא בדקו גורמי הפרקליטות את כתבי האישום ביחס לעבירה זו באופן ידני. בשל כך, לא ניתן להסיק מהמספרים המצוינים להלן מהו מספר כתבי האישום שהוגשו כלפי אנשי צוות במסגרות חינוכיות-טיפוליות בגין תקיפת קטין, ואף לא מהו מספר כתבי האישום שהוגשו בגין עבירות כלפי קטינים בלבד.

עם זאת, נוכח מספר כתבי האישום המצומצם יחסית שהוגשו בעבירת ההתעללות (סעיף 368ג), נבדקו כתבי אישום אלו באופן ידני ולהלן יוצגו כמה נתונים בודדים על התיקים שעניינם התעללות בקטינים.

כמו כן, בפרקליטות המדינה מבהירים כי ניתן לייחס את עבירת התקיפה המחמירה (סעיף 368ב) רק במקרים בהם נגרמה חבלה חמורה או חבלה של ממש כתוצאה מתקיפת הקטין. על כן, מספר כתבי האישום המצוינים בטבלה אינו מייצג בהכרח את כלל כתבי האישום שהוגשו נגד אנשי צוות במסגרות חינוכיות-טיפוליות, שכן אין הוא כולל כתבי אישום שהוגשו בגין אלימות שלא גרמה חבלה לקטין, ככל שהיו כאלה (למשל, בגין עבירת תקיפה שלא גרמה לחבלה של ממש או לחבלה חמורה).

<sup>17</sup> תקיפת קטין או חסר ישע וגרימת לו חבלה של ממש.

<sup>18</sup> מעשה התעללות גופנית בקטין או בחסר ישע.



**לוח 4: כתבי אישום שהוגשו בעבירת תקיפת קטין או חסר ישע וגרימת לו חבלה של ממש (סעיף 368ב) ובעבירת מעשה התעללות גופנית בקטין או בחסר ישע (סעיף 368ב) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977<sup>19</sup>**

שנה	תקיפת קטין או חסר ישע וגרימת לו חבלה של ממש	מעשה התעללות גופנית בקטין או בחסר ישע
2017	117	13
2018	108	16
מחצית ראשונה 2019	56	6
סה"כ בתקופה שנבדקה	281	35
<p><b>מתוכם: כתבי אישום שהוגשו כלפי אנשי צוות במסגרות חינוכיות-טיפוליות בגין תקיפת קטין</b></p>		
<p>אין נתונים זמינים</p>		
<p><b>2 כתבי אישום עסקו בהתעללות בגן ילדים על ידי סייעות בגן, בילדים עד גיל שלוש;</b></p> <p><b>4 כתבי אישום עסקו בהתעללות מטפלת/ מטפלת סיעודית בביתו של קטין (שמעל גיל שלוש)</b></p> <p><b>יתר התיקים עסקו בהתעללות על ידי הורה או בהתעללות בקשיש.</b></p>		

**על-פי תשובת הפרקליטות, שני התיקים בהם הוגש כתב האישום בגין התעללות בגן ילדים על-ידי סייעת בגן, עדיין מתנהלים בבתי המשפט.**

נוסף על הדברים האמורים, פרקליטות המדינה ציינה בתשובתה לפנייתנו כי מדיניותה בדבר ניהול תיקים בגין עבירות פגיעה בחסרי ישע בכלל ובקטנים בפרט, מעוגנת בכמה הנחיות של פרקליט המדינה, בהן הנחיות אלו:

- הנחיית פרקליט המדינה 2.4 בנושא "מדיניות התביעה בהעמדה לדין בעבירות של תקיפת קטין או חסר ישע"<sup>20</sup> קובעת כי **במקרים בהם תוקף אדם קטין או חסר ישע וגורם לו חבלה של ממש, הסמכות להחליט האם להעמידו לדין בגין ביצוע פשע (לפי סעיף 368ב(א)<sup>21</sup> לחוק העונשין, תשל"ז - 1977) או בגין ביצוע עוון (לפי סעיף 380<sup>22</sup> לחוק העונשין), מסורה בידי פרקליט המחוז, ולא בידי המשטרה. ככלל, כאשר קורבן התקיפה הנו קטין או חסר ישע, יואשם התוקף לפי סעיף 368ב(א) לחוק העונשין, קרי - עבירת פשע.**

- הנחיה נוספת של פרקליט המדינה, 2.35, מסדירה את **המדיניות לפתיחה בחקירה והעמדה לדין בגין תיעוד קולי או ויזואלי של מטפל בקטין או בחסר ישע שבוצע ללא הסכמת המתועדים ושימוש בתוצרים אלה בהליך הפלילי. על פי חוק הגנת הפרטיות וחוק האזנת סתר, התקנת מכשירי הקלטה סמויים פוגעת, בין היתר, במטפלים בקטינים שהתנהגותם או דבריהם תועדו. על אף האמור, קובעת הנחיית**

<sup>19</sup> רחלי זוארץ-לוי, עו"ד, לשכת המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, מכתב, 21 ביולי 2019.

<sup>20</sup> הנחיית פרקליט המדינה 2.4 בנושא: "מדיניות התביעה בהעמדה לדין בעבירות של תקיפת קטין או חסר ישע", 5 במאי 2019.

<sup>21</sup> תקיפת קטין או חסר ישע.

<sup>22</sup> תקיפה הגורמת חבלה ממשית.

פרקליט המדינה כי במקרים בהם יש חשד ממשי להתעללות בקטין או חסר ישע, אפשר שקיומן של הגנות בדין או שיקולי עניין לציבור, יצדיקו הימנעות מהעמדת המתעד לדין. ההנחיה מפרטת את התנאים בהם המקליט לא יחקר באזהרה ולא יועמד לדין. זאת ועוד, ההנחיה קובעת שיקולים לנתינת היתר לעיון רשויות החקירה והתביעה בתוצרי ההקלטה לצורך טיפול בתיק חקירה, בנוגע לחשדות נגד המטפל החשוד. ההנחיה אף מגדירה תנאים לשימוש בתוצרי ההקלטה בבית המשפט בהליך פלילי נגד המטפל.<sup>23</sup>

על פי פרקליטות המדינה, שתי הנחיות אלה משקפות את ההבנה של החומרה היתרה שבביצוע עבירה כלפי קטינים בידי גורם מטפל אחראי ושל קשיי החשיפה של האלימות במקרים אלה, וכן את הפוטנציאל לפגיעה חוזרת ולפגיעה במספר ילדים. בפרקליטות המדינה מדגישים עוד כי התיקים בעבירות פגיעה בקטינים ובחסרי ישע בידי גורם מטפל אחראי "נבחנים באופן פרטני על-ידי הפרקליט המטפל, על כל חומר הראיות שבהם, והחלטה על הגשת כתב אישום מתבססת על דיות הראיות וקיומו של אינטרס ציבורי המצדיק העמדה לדין, הכל כמתחייב מהוראות החוק. בהחלטה בדבר קיומו של אינטרס ציבורי להעמדה לדין, הפרקליטות בהחלט מביאה בחשבון את החומרה היתרה שבביצוע עבירות מסוג זה".<sup>24</sup>

#### 4. הנהלת בתי המשפט – היעדר מידע על תוצאות ההליכים המשפטיים

**מהנהלת בתי המשפט נמסר כי אין באפשרותה לספק נתונים בנושא שבנדון.** מבדיקתנו עם מנהל תחום כלכלה וסטטיסטיקה בהנהלת בתי המשפט עלה כי אחת הסיבות לכך היא כי ככלל, כמעט ולא קיים כיום רישום תיקים פליליים בהנהלת בתי המשפט. כמו כן, בשל מגבלות של המערכת הממוחשבת לרישום תיקים בהנהלת בתי המשפט, אין דרך לאתר את התיקים המבוקשים ולכן לא ניתן לפלח את הנתונים באופן הנדרש.<sup>25</sup>

יצוין כי בהיעדר נתונים על תוצאות ההליכים המשפטיים ועל גזרי הדין בגין ביצוע עבירות אלימות בקטינים במוסדות חינוך וטיפול, אין באפשרותנו ללמוד על מיצוי ההליכים ועל מגמות בענישה בעבירות אלו.

<sup>23</sup> הנחיית פרקליט המדינה 2.35 בנושא: "מדיניות פתיחה בחקירה והעמדה לדין בגין תיעוד קולי או ויזואלי של מטפל בקטין או חסר ישע שבוצע ללא הסכמת המתועדים ושימוש בתוצרים אלה בהליך הפלילי", 19 בדצמבר 2019.

<sup>24</sup> רחלי זוארץ-לוי, עו"ד, לשכת המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, מכתב, 21 ביולי 2019.

<sup>25</sup> קובי משמוש, מנהל תחום כלכלה וסטטיסטיקה, הנהלת בתי המשפט, שיחת טלפון, 9 ביולי 2019; עדכון בדוא"ל, 5 בנובמבר 2019.